

STUDII

Redescoperind muzica imaginară Mărturie pentru viitor

Irinel Anghel

„În anul 1975 propuneam un alt fel de muzică: o cântare neexteriorizată, care să nu se facă prin intermediul vocii umane sau al unui instrument muzical, al orchestrei ori mijloacelor electroacustice. Așadar, o muzică lăuntrică, interiorizată, intimă, introvertită ce vizează individul și solicită imaginația. Ar mai putea fi numită și CÂNTAREA TĂCUTĂ.

Este ca și cum o persoană care este „însetată” de muzică, ar fi privată, la un moment dat, în viața sa, din anumite motive, de modalitatea exteriorizării inspirațiilor sale muzicale, cu alte cuvinte, nu ar avea la îndemână niciun instrument muzical. În plus, i s-ar interzice și utilizarea vocii. Ca atare, nu-i rămâne altceva de făcut decât să își reverse inspirațiile sale sonore în această cântare secretă, cu ajutorul imaginației, și pe care nu o aude nimeni, în afară de el, subiectul practicant. Actul de creație artistico-muzicală, mai ales în faza sa inițială, de inspirație, de visare a proiectului acustic, de către un compozitor, ne apare tot ca un act de imaginație lăuntrică. Drept urmare, statutul de PRACTICANT ar fi cel mai adecvat muzicii imaginare. Chiar dacă la început această practicare ar părea dificilă, prin repetare și insistență, cântarea imaginară s-ar instala de la sine ca o stare de fapt.” (Octavian Nemescu, *Muzica imaginară*, în revista Muzica nr. 3-4 / 2015)

Acesta este punctul de pornire al proiectului **Redescoperind muzica imaginară**, derulat de *Asociația Jumătatea Plină*, de curând, în vara anului 2020, un an de mare criză, o criză neașteptată produsă de apariția și răspândirea coronavirusului (Covid - 19), în care prioritățile, mijloacele de comunicare ni se schimbă. În care viața noastră personală se schimbă, determinând poate, în viitor, modificări substanțiale în existența noastră colectivă. În acest context, artele spectacolului sunt extrem de afectate, distanțarea fizică obligându-ne fie să ne retragem și să așteptăm revenirea la normalitate, fie să găsim noi forme ale artei și noi mijloace de transmitere. Ne-am amintit în acest context, de propunerea pe care compozitorul Octavian Nemescu o făcea în anii '70 ai secolului trecut - aceea a deschiderii către muzica imaginară:

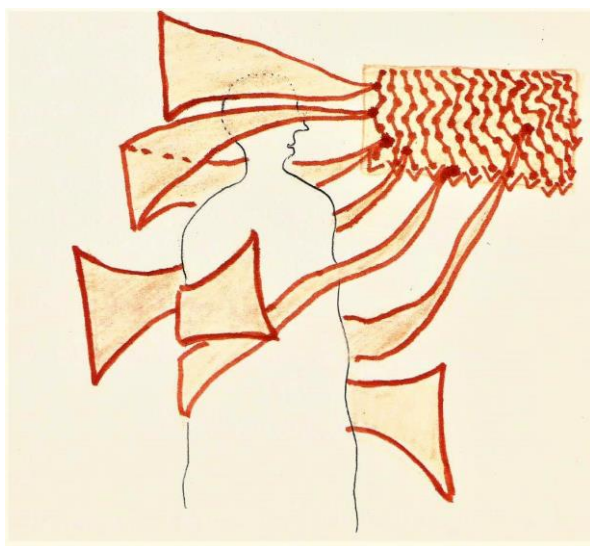
"Ce este așadar muzica imaginară? Un nou GEN MUZICAL, alături de altele precum muzica de cameră, simfonică, opera, baletul, muzica electroacustică, cea corală, ritualică (bisericească), ambientală, muzica ușoară, jazz, etc. Ce reprezintă ea? O reacție, o antiteză a Spectacularului, un ANTIspectacol. Ca reacție la spectacol, cântarea imaginară se va desfășura fără spectatori (observatori) și critici (comentatori). În acest caz emițătorul, interpretul mesajului este, în același timp, și receptorul său, în cadrul unui Ritual individual și lăuntric, cu miza pe efortul imaginativ, ce exclude postura pasivă." (Octavian Nemescu, *Muzica imaginară*, în Revista Muzica 3-4 / 2015)

Poate că pentru Octavian Nemescu, muzica imaginară să fi reprezentat o formă de protest în contextul perioadei comuniste sau al succesiunii rapide a mișcărilor avangardei animate de reacții pe axele *control extrem al tuturor parametrilor sunetului - aleatorism, maximă complexitate - maximă simplitate, invenție - recuperare* (de aici să fi apărut opoziția față de spectacol reflectată de propunerea unui gen ANTI-spectacular). Dar, la el, cred că motivația cea mai

importantă este cea a întoarcerii la NON-spectacular (e o diferență față de anti-spectacular), la o altă funcție a muzicii, eliberată de convenții, aceea de comunicare profundă cu sine, cu natura, cu universul (așa cum se întâmpla înainte de apariția spectacolului). Partiturile de muzică imaginară ale lui Octavian Nemescu vin în prelungirea preocupărilor sale pentru arhetipuri, pe linia unui minimalism sacru, recuperator al simbolurilor sonore.

Se poate vorbi chiar de un gen proto-spectacular, pentru că, cel puțin în cazul muzicii lui Octavian Nemescu, există o intenție de întoarcere la "origini", unde oamenii comunicau ritualic cu copacii, cu animalele, cu ploaia, cu Dumnezeu. Și desenele partiturilor lui trimit către vremurile de dinaintea apariției artelor spectacolului.

Imagine extrasă din lucrarea **Cromoson** de Octavian Nemescu (1974-1975):

Amintesc aici și câteva comentarii pe care le-am făcut în 1997, în legătură cu muzica imaginară, în cartea mea *Orientări, Direcții, Curente ale muzicii românești din a doua jumătate a secolului XX* (Editura Muzicală, 1997, Editura EIKON, 2018):

La Octavian Nemescu, noul gen muzical s-a născut pe fondul preocupărilor pentru redescoperirea modelelor fundamentale de ordine sonoră, ca o variantă sau o consecință a curentului arhetipal.

Într-un articol mai vechi - *Dimensiunea interioară a sunetului*, în Revista Muzica nr. 4/1992, Octavian Nemescu consideră că acea „capacitate de reprezentare cu care a fost înzestrat omul oferă posibilitatea declanșării unor senzații la fel de intense în contactul lăuntric al subiectului cu realitatea imaginată, ca și în cazul contactului real, ba, uneori, imaginile lăuntrice provoacă senzații, satisfacții mai puternice decât realitățile”. În muzică, se poate vorbi, prin urmare, despre sunete imaginare sau imagini sonore concepute ca simboluri ale unor „prezențe” transculturale ce presupun un efort de practicare mentală, o deosebită concentrare asupra audiției interioare, transformată astfel într-un "ritual individual și lăuntric."

Partiturile sale de muzică imaginară *Cromoson* și *Crezi că vei putea singur?*, spre exemplu, instaurează o artă activă, a modificării intime a ființei. Interpretul devine spectator și invers, pentru descifrarea sonorităților acesta având nevoie de un minim de cunoștințe muzicale. Dispariția intermediarului între creator și receptor determină înțelegerea muzicii în chip de contemplație activă, individuală, ceea ce evident provoacă o serioasă mutație în mentalitatea muzicianului european.

De pildă, în lucrarea *Cromoson*, intitulată și *Cântarea obiectelor* (în opoziție cu *Studiul obiectelor* al lui Pierre Schaeffer), Octavian Nemescu încearcă să stimuleze muzicalizarea unor senzații vizuale, cu partitura concepută ca un „vocabular al corespondențelor între culoarea reală și simbolul muzical imaginar”, renunțând la această

asociere în *Crezi că vei putea singur?* – o adevărată provocare a receptorului-interpret, pentru realizarea efortului de obținere a audiției interioare, în baza unei melodii de sunete-simboluri ce nu se mai află în dependență de nicio sugestie concretă. Se conștientizează faptul că imaginea transcende materialul, că sunetul imaginar, spre deosebire de cel produs, exteriorizat, își depășește această condiție, transformându-se în materie eterică, subtilă a gândului.

Grete Tartler considera în 1984 că „și dacă nu vor fi alți compozitori care să urmeze soluția lui Octavian Nemescu (calea muzicii imaginare), felul său de a gândi îi va îndemna totuși să privească arta sunetului cu alți ochi” (Grete Tartler, *Melopoetica*, București, 1984).

Dacă ne referim la creațiile de muzică imaginară ale lui Octavian Nemescu, acestea îi urmează direcția întregii sale muzici - minimalist-arhetipală, ce vine cu o motivație în spate (autorul alege să lucreze cu câteva sunete pentru că le încarcă cu o semnificație trans-estetică).

M-a interesat foarte tare să lansez provocarea de concepere a unei partituri de muzică imaginară, unor alți compozitori din mediul academic (Corneliu Dan Georgescu, Diana Rotaru, Maia Ciobanu, Diana Gheorghiu, Sabina Ulubeanu, Gabriel Mălăncioiu, Darie Nemeș Bota, Mihaela Vosgian, Sorin Lerescu, Constantin Basica) și mie însămi, pentru a vedea cum își "toarnă" fiecare propriul conținut impregnat de direcția estetică, stilul și viziunile proprii, în acest nou mod de comunicare muzicală. Partiturile au fost adunate într-o culegere dedicată lui Octavian Nemescu, purtând amprenta (istorică?) a anului 2020. Ele pot fi găsite integral aici: https://www.academia.edu/43895602/Redescoperind_muzica_imaginara

Sigur că muzica imaginară, așa cum a gândit-o Octavian Nemescu, se așează pe terenul muzicii conceptuale cu toate

formele ei (grafism, textcompoziție, conceptualism schematic), pe teritoriul aleatorismului parțial și pe deschiderile muzicii intuitive (așa cum a lansat-o Stockhausen) – însă toate aceste muzici aveau o destinație spectaculară. Erau menite pentru a fi cântate. Ceea ce particularizează muzica imaginară și o definește în acest context, este faptul că ea **nu se aude în exterior**. Ea este cântată/ascultată/practicată lăuntric, în mintea celui care citește/contemplă partitura.

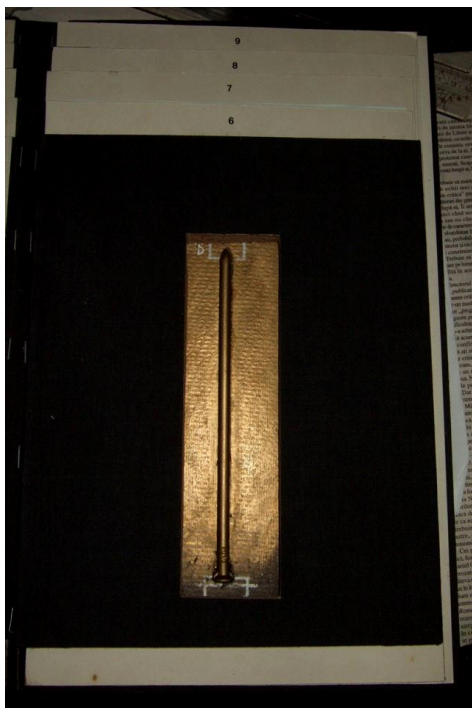
Aceste partituri au o destinație largă (adică nu se adresează doar muzicienilor). Nu întâmplător, artiștii pe care i-am mai găsit în lume cu astfel de tentative, sunt compozitori minimaliști.

De aceea, punctul „tare” al acestui proiect, al cărui titlu conține cuvântul *muzică* este acela că rezultatele NU SE AUD în exterior. Scopul, așa cum îl văd eu, este de informare a oamenilor și poate, de educare (în toate formele creative posibile) a urechii interioare și imaginației sonore. După acest "antrenament" de citire/contemplare/practicare a partiturilor de muzică imaginară, dezideratul ar fi acela de muzicalizare a tuturor percepțiilor. Octavian Nemescu spune:

"Partitura acestei muzici ar deveni însăși Natura, ambientul înconjurător, pe toate palierele sale senzoriale. Actul muzicalizării, cântării poate căpăta o continuitate, o durabilitate cvasi totală: de dimineața până seara. De zile, săptămâni, luni, ani. Ar fi posibilă, în felul acesta o cântare continuă de-a lungul vieții în care fiecare sunet să se desfășoare pe parcursul unui an (de pildă). Iar materializarea timbrală, în plan imaginar, ar depăși-o pe cea reală, de factură vocal-instrumentală sau concretă-electronică. Se vor închipui, bunăoară, vibrații de cristale sau cele ale munților și stâncilor, glasuri de tunete, acustici vegetale în mișcare ascendentă, etc. S-ar putea cânta imaginar și fără provocarea unor senzații de altă natură. Iar unele sunete sau intervale muzicale pot căpăta, în imagistica sonoră, statutul și, ca atare, puterea unor săgeți, cuie,

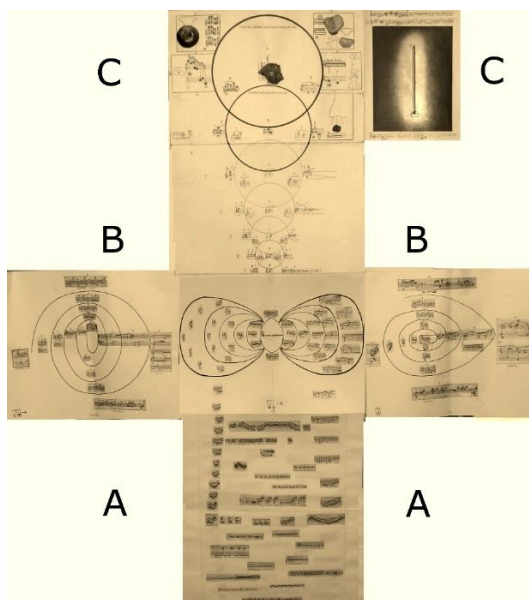
fulgere, deci arme sonore în lupta subiectului practicant cu el însuși, cu zonele sale negative, întunecate (obscure), egotice, în ideea îmbunătățirii condiției sale umane. Muzica astfel concepută, ar putea căpăta o funcție TRANSCULTURALĂ."

Imagine extrasă din lucrarea **Crezi că vei putea singur?** de Octavian Nemescu (1976)

La Octavian Nemescu (și asta este amprenta lui originală ce nu are nevoie de imitație), prin muzica imaginară non-spectaculară, sau practica transculturală post-spectaculară - cum este cazul lucrării *Metabizantinirikon*, care are atât o variantă "clasică" de partitură cât și una interioară, de practicat după audiție, se pune în discuție rostul estetic al muzicii. Citez dintr-un alt articol publicat de Octavian Nemescu în Revista Muzica nr. 8 / 2017 (*METABIZANTINIRIKON* (1984). *Practicarea la altitudine TRANSCULTURALĂ a muzicii*):

"Partea superioară a partiturii, reprezintă abordarea și practicarea de factură TRANSCULTURALĂ și postspectaculară a acestui opus. Asta înseamnă că cei care au cântat sau au ascultat lucrarea în varianta ei spectaculară sau cea înregistrată pe CD și care doresc, simt nevoia să practice anumite fragmente ale ei în scopul îmbunătățirii propriei ființe, scop ce transcende astfel simplul „rost estetic” al muzicii, au posibilitatea să parcurgă treptat, sferele, cercurile superioare, în ordinea verticalei ascendente, a zonei C. Este vorba de o practicare individuală, iar apoi, pe ultimul cerc, și lăuntrică a unor componente ale piesei. Tot aici este prezent și un fenomen de natură sinestezică, în sensul că senzații gustative, vizuale, olfactive și tactile se transformă, se „traduc” în sunete muzicale imaginare (ce provin din discursul sonor al Metabizantinirikonului)."

Prin retragerea muzicii din zona audibilă și mutarea ei în imaginație, compozitorul a dorit o recuperare a unor funcții ale muzicii (altele decât cele pur estetice). Funcția de comunicare a omului cu sine, cu energiile universului, cu natura, funcția terapeutică sau cea modelatoare a conștiinței. Din acest punct de vedere, demersurile sale se apropie celor ale meditației active.

Pentru alți compozitori însă, care încearcă acum plăsmuiți adresate imaginarului individual, rosturile și formele prin care acestea se comunică pot fi diferite. *Partitura-narațiune / poveste cu tâlc, partitura-joc, partitura-hartă, partitura-corp, partitura-oglină, partitura performativă, partitura – partener de călătorie, partitura – carte poștală* sunt câteva dintre modalitățile creative găsite de cei care au acceptat invitația mea de a intra cu o contribuție în colecția de partituri de muzică imaginară din volumul amintit.

Pentru ca lucrurile să ți apară cât mai clare cititorului, voi extrage niște puncte de pornire și de acces către acest subiect și această practică.

O partitură de muzică imaginară are 2 componente:

1. conține un ansamblu de notații muzicale și / sau extramuzicale și un ghidaj amănunțit din partea autorului pentru ca practicantul să își imagineze muzica sugerată de compozitor.

2. rezultatul nu se aude (el rămâne în interior). Ideea este tot atât de radicală precum a fost cea a lui John Cage cu *partitura / experiența 4'33"* (care era altceva, desigur).

Pentru a deveni "partituri" de muzică imaginară (în cazul în care cineva își dorește asta), imaginile trebuie să aibă un text îndrumător, astfel încât să îl poți ghida pe cel ce le privește, să audă ceea ce vrei tu să audă. Pe lângă "cântarea tăcută", din interior, muzica imaginară se deosebește de simpla muzică grafică prin implicarea explicită a autorului în comunicarea intenției. Imaginația nu e lăsată liberă. Ea este condusă. Sigur că există și așa, un grad mare de relativitate a "traducerilor" interioare dar entropia este mult redusă de comunicarea intențiilor.

Pornind de la scrierile lăsate de Octavian Nemescu, am putea defini partitura de muzică imaginară, ca pe un ansamblu de notații muzicale, pseudo-muzicale și mai ales extramuzicale (imagini, desene, texte) care să îl facă pe cel ce privește partitura să își imagineze o muzică așa cum vrea autorul. Deci, ghidajul, sugestiile trebuie să fie prezente. Insist asupra acestui aspect. Nu e vorba doar de un simplu grafism care lasă liberă imaginația să zburde, ci de conducerea imaginației auditive înspre ceea ce dorești tu să fie auzit. Receptorul (care nu trebuie să fie neapărat muzician - deși unii pot alege această destinație restrânsă) este interpretul partiturii și totul se întâmplă în mintea sa.

Ce se întâmplă în mintea practicantului:

El ia contact cu ghidajul compozitorului, și-l însușeste. Din acest punct, va exista o "negociere" ascunsă între sugestia autorului, claritatea ei și puterea ei de impregnare și imaginația practicantului. E un proces de co-imaginare, sau de co-creație. Procentele de apropiere / depărtare vor varia de la persoană la persoană. Ne aflăm pe teritoriul unei determinări parțiale (aleatorism controlat).

Ațiunea de decodare, de dezvoltare, de materializare a rezultatului acestui proces iese din sfera muzicii imaginare. Decodarea nu poate fi decât individuală și "secretă".

Aceasta este o mare provocare pentru cei care simt nevoia să asculte o muzică produsă de (alt)cineva sau să traducă stimulul prin sunete, exemplificări audibile pentru exterior, din dorința de a-și împărtăși experiența. Uite, eu aud asta, tu ce auzi?

Rezistența la această tentație ne păstrează în sfera muzicii imaginare. Altfel, încălcarea "regulii" ne scoate din „joc”.

Am avut multe discuții în perioada de cercetare, cu diverse persoane, despre muzica interioară și despre nevoia lor de a o traduce pentru ei sau pentru alții, sonor, audibil. Cuvântul folosit de cei mai mulți a fost "sonificare".

Muzica imaginară se situează însă la un nivel superior de comunicare, cel de după o practică extinsă de ascultare și asimilarea unei educații muzicale de bază. Octavian Nemescu

a ajuns la muzica imaginară după ce a scris multe partituri de prezentat în concert, după ce a aprofundat tehnici compoziționale complexe. Renunțarea la cântarea exteriorizată s-a făcut în mod intenționat, cu un scop. Muzica imaginară se află deasupra materiei. Orice traducere sonoră exterioară înseamnă o cădere. O recădere în materie.

Octav Avramescu, coordonatorul proiectului **Redescoperind Muzica Imaginară**, ca reprezentant al Asociației Jumătatea Plină, mi-a dat ideea de a solicita o comparație a muzicii lăuntrice cu monumentul invizibil al lui Jochen Gerz, pentru o mai bună înțelegere a acestei forme de artă.

Am colectat câteva comentarii despre ideea lui Gerz, pe care le redau mai jos:

<With his « Invisible monument », Jochen Gerz plays with our custom of seing. He doesn't impose to us a great monument as we often see, but an invisible monument that is only in the person's mind who thinks about it. It has a strenght we can not ignore once we know it exist. In his view, knowing is more important than seing.>
(whereismymind.over-blog.com)

<Gerz has described invisiblility as both intellectual challenge and as a protective measure; what is unseen cannot be defaced.> (Ed. Invisible: Art about the Unseen 1957, 2012)

Pentru cei care simt nevoia să traducă, să decodeze, să "sonifice" partituri de muzică imaginară cu rezultate audibile, punând întrebarea <de ce nu?>, aprofundarea acestei paralele ajută la înțelegerea necesității muzicii imaginare de a rămâne secretă, lăuntrică, nematerializată exterior, pentru ca ea să se justifice ca atare.

De la **Corneliu Dan Georgescu**, coleg de generație și bun prieten cu Octavian Nemescu, pe lângă o partitură-narațiune cu tâlc cu titlul „**Harmonia Universalis in Musica per Octabis / Universae Harmonia Musica per Octabis / Omagiu lui Octavian Nemescu**”, am primit și câteva gânduri despre muzica imaginară, care sunt mai mult decât binevenite.

„Cred că la început nu am fost prea entuziasmat de această idee... În general, nu sunt atras de strădaniile de a găsi ori redefini originalitatea în soluții „pe lângă muzică” (ori „pe lângă” pictură, literatură etc.), mi se pare un fel de a evita atacarea problemei principale. Nu este desigur nimic rău aici, dar nu ne mai situăm în imperiul sunetelor și al vrajei pe care ele o exercită, ci alături de ele. Acest imperiu este fără margini, deci infinitul nu ne mai ajunge?

Dar... înainte de toate, muzica se concepe în minte, „imperiul ei fără margini” vine din alt imperiu, al imaginației, al comunicării cu sfere necunoscute, care nu se pot descrie prin cuvinte sau traduce în note decât stângaci. Dacă a renunța la un imperiu ne pune în contact cu un alt imperiu, care îl cuprinde pe primul, atunci nu mai poate fi vorba de o renunțare, dimpotrivă. Cred că aici este o greșală pe care am făcut-o nu numai eu: a confunda esența muzicii cu notele, sunetele, instrumentele respective, a accepta să fii prizonierul lor.

Acum văd această idee astfel: a rămâne odată în lumea „sferelor necunoscute de nedescris prin cuvinte”, a imaginației, mi se pare o încercare foarte subtilă și profundă de a se manifesta fără a se poticni în granițe fizico-acustice convenționale, ci într-o deplină libertate, care nu poate exista decât în domeniul ideal. Recunosc aici ceva din ideea Sublimului, idee care mă frământa de mult și pe diferite planuri, deci o pot regăsi cine mai știe unde: așadar renunț la materie, la convenții, la

certitudinea unui suport fizic pentru ceva imaterial – ceva ce nu știu dacă există, dacă îmi va spune ceva sau nu, dacă îl pot atinge doar cu sensibilitatea imaginației mele. Este tocmai acel ceva din noțiunea de Sublim, care nu este ușor de înțeles: a renunța de bună voie la siguranța lumii materiale după ce ai stăpânit-o în felul tău, nu este o evadare lașă, ci este o probă a unei forțe interioare imense, care rămâne de obicei neobservată.

**Harmonia Universalis in Musica per Octabis
Universae Harmonia Musica per Octabis
Omagiu lui Octavian Nemescu**

Orice muzică este mai întâi imaginară, nu există un timp nicăieri, în afara imaginației cuiva – de ce nu și a imaginației tale? Sigur că uneori răsună și în capul tău o muzică sau alta. Nu ți se pare că sună mai frumos decât orice ai auzit până acum? Renunță odată să mergi mai departe, rămâi în acest punct, uită orice altceva te-ar putea atrage către o materializare obișnuită, nu vei regreta. Oprește-te din cursa care transformă orice vis în ceva ce este, raportat la el, gunoi. Uită vorbăria specialiștilor. Nu îi condamna, ar trebui să-ți provoace doar milă. Uită-ți ambițiile, voința, decepțiile, frustrările, lasă-le să se ducă. Uită-ți amintirile, planurile de viitor, nu mai ai nevoie de ele acum. Retrage-te un timp în tine însuși, purifică-te, eliberează-te de orice balast social, pregătește-te să intri într-o lume fantastică, lumea imaginației tale. Fii gata să trăiești o experiență unică.

Concentrează-te asupra muzicii tale interioare – a corpului tău, a artei, a naturii, a universului care rezonază în tine. Nu este greu, va trebui doar să urmezi cele prescrise aici. Nimeni și nimic nu te poate opri să trăiești ceva deosebit, totul depinde numai de tine.

Vei cânta o simfonie a ta, în trei părți, în tine și pentru tine. Dar nu izolarea, autismul este scopul tău, dimpotrivă: îmbogățirea ta printr-o deschidere neînfrănată de convenții, dogme, reguli, către toate muzicile audibile și neaudibile, laice sau sacre, existente sau imaginabile. Inspiră-te din imaginile de mai jos. Vei găsi o bogăție muzicală infinită – în cadrul unei octave.

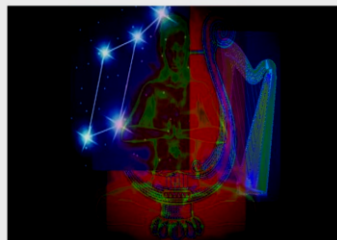

Partea I:

Cântă îndelung acest sunet – *octava mică a lui do* – în minte: cu vocea, la flaut, vioară, orgă, trompetă, tobă, pian, buciom, sitar, shakuhachi, gamelan, digeridoo. Nu te uita la probleme tehnice. Poți cânta ce vrei și cum vrei în mintea ta, ești liber – atât de liber cât vrei, cât ai curajul. Privește și inspiră-te din primele două imagini (1, 2).

Începe cu corpul tău. Încearcă să acordezi sunetele imaginate cu ritmul inimii tale, al respirației, al celor șapte chakre. Sunt voci cunoscute, ele constituie *sunetul de rubin* – *Musica Umana, Musica Instrumentalis*. Lasă aceste sunete să răsună un timp.

Apoi uită notele, instrumentele, portativele, cheile, alterațiile... poți să zâmbești când te mai gândești la ele, la sărăcia pe care o ascund. Nu te lega de asemenea nimicuri, fii liber. *Sunetul de rubin* pe care l-ai auzit și cântat până acum a fost frumos, dar nu îți mai ajunge.

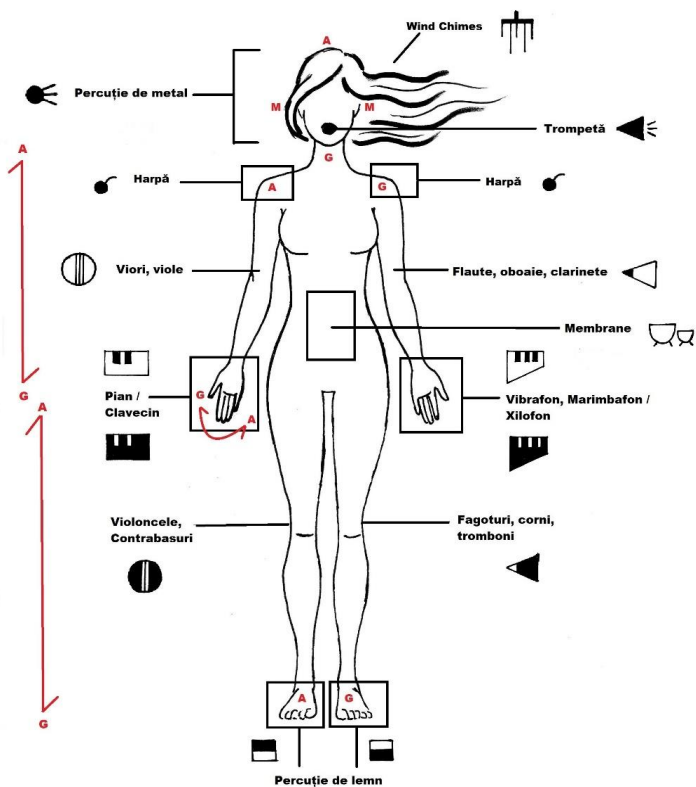
Dar mai este apoi ideea autismului, cu care pare a se lega interesul pentru o forță doar interioară. Este ea însă într-adevăr doar interioară? Nu sunt o fire prea deschisă pentru social, dar în niciun caz nu am înțeles rezerva asta decât tocmai ca pe o deschidere către ceva mai larg, ca pe o eliberare de alte convenții, de data asta, sociale. Dacă poți convinge semenii tăi că a iubi, a gândi, a cânta fără pretenții la recunoaștere, la un contact cu forme materiale convenționale, limitate, este o probă de forță care te pune în contact cu Sublimul, ai reușit să ieși din „cuibul tău autist” și să le oferi ceva, ce cu siguranță le va prinde bine cândva. Cred că în această direcție a reușit Octavian prin ideea lui să facă un prim pas... Dar orice drum, oricât de lung, începe cu un asemenea prim pas.”

Spuneam că partiturile de muzică imaginară care au sosit de la compozitorii cărora le-am făcut această invitație, s-au așezat în forme originale de prezentare. Este dovada faptului că "acceptând regulile jocului", nu înseamnă să renunți la propriile viziuni, la propria creativitate, la tine însuși.

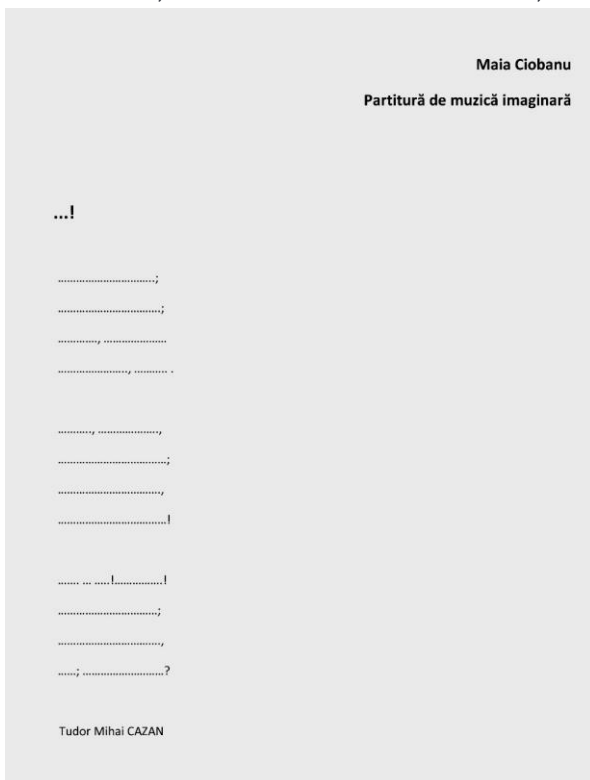
Diana Rotaru ne oferă o partitură-mini-lexicon coregrafic pentru un om-orchestra. Titlul este „**Choreosymphographia**”. Practica ei se adresează unui compozitor-dansator sau dansator-compozitor. Diana s-a apropiat foarte mult de o altă idee pe care o avusesem la începutul verii, căutând căi de concretizare a direcțiilor proiectului pentru artiști dansatori: aceea a unui dans pe o muzica imaginară. Iată ce ne spune autoarea despre partitura sa "coreosimfografică a cărei sonorizare este exclusiv interioară, imaginară":

"Corpul este muzicalizat în întregime, fiecare parte a corpului corespunzând unui grup de instrumente din orchestra simfonică. În momentul în

care începe să se miște, dansatorul începe totodată să își compună propria muzică, auzită numai de el. Ritualul dansului devine astfel un exercițiu intens de concentrare și de imaginație, un act profund sinestezic care nu poate fi experimentat în întregime decât de un singur om: cel care îl practică, dansatorul-compozitor sau compozitorul-dansator (care nu e necesar să activeze ca profesionist în domeniile respective). Eventualii spectatori vor fi puși în situația de a lua contact doar cu jumătate din actul artistic, cealaltă jumătate rămânând pentru ei un mister total."

"...!" este titlul partiturii cu care compozitoarea **Maia Ciobanu** îmbogățește colecția dedicată în această vară, muzicii imaginare. M-am bucurat o dată în plus, de ideile cu care fiecare compozitor a contribuit la acest proiect. Nu seamănă una cu alta. Varietatea, provocările, subtilitățile își găsesc loc și în această formă de comunicare artistică propusă pentru prima oară în România de Octavian Nemescu în 1975. Această varietate, investirea personalității fiecărui artist implicat, în creația lui, demonstrează că <redescoperirea muzicii imaginare> nu se atinge nicicum de originalitatea și unicitatea lui Octavian Nemescu sau de stilul personal al celui care alege și această cale de comunicare. Ba dimpotrivă, le oferă artiștilor ocazii de a experimenta și un alt mod de a compune. Chiar dacă aceste experiențe ale verii anului 2020, greu încercată de efectele pandemiei vor rămâne izolate în creația acestor compozitori, ele le conțin amprenta, viziunile, aspirațiile.

Maia Ciobanu propune ca punct de pornire al "aventurii" imaginarului muzical individual, o poezie a fiului său, Tudor Mihai Cazan. Spre deosebire de alte partituri ale căror imagini sau ghidaje vizează diferiți parametri ai sunetului (înălțimi, durate, intensități, timbruri), prin declanșatorul ales, Maia Ciobanu se adresează unor alte paliere ale compoziției - cel al formei și cel al expresiei muzicale. Altfel spus: fill in the blanks!

Pe **Diana Gheorghiu** am întâlnit-o înainte de examenul ei de admitere la Universitatea Națională de Muzică București. Am sfătuit-o să ceară repartiția la clasa de compoziție a lui Octavian Nemescu, pentru că intuiam că această alegere i se va potrivi. Deci, și Diana a fost studenta domnului Nemescu și îi cunoaște foarte bine muzica și ideile. De aceea i-am adresat invitația de a ni se alătura cu o partitură de muzică imaginară, bazându-mă pe creativitatea ei și pe spiritul ei ludic, care îi dă deschideri pentru astfel de provocări.

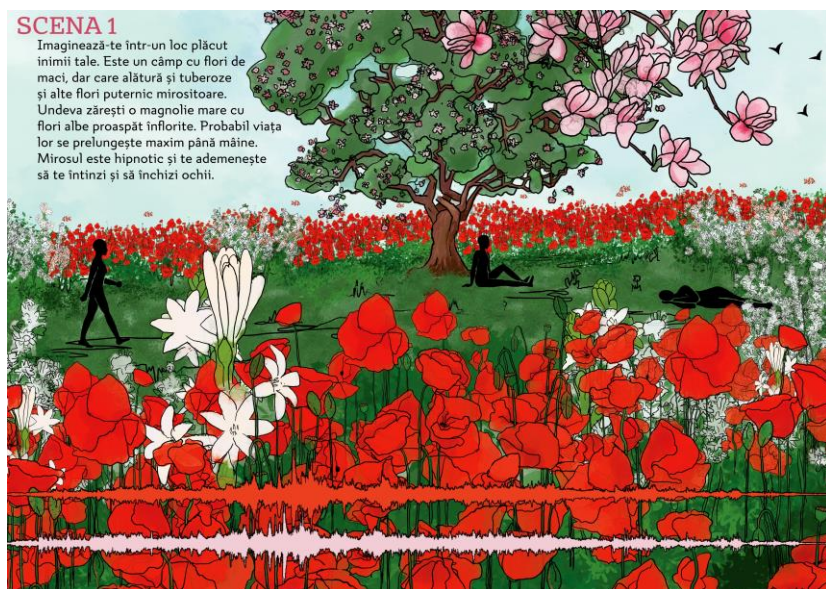
Salut. Sunt Diana și îți propun să te privești în oglindă.

INSERT MIRROR HERE

Privește-ți părul. Părul îți va aminti de experiențele prin care ai trecut până acum. Dacă l-ai vopsit, dacă l-ai tuns, dacă l-ai prins în coadă, l-ai răsucit în coc, dacă ți l-a mângâiat cineva, dacă cineva a tras de el, dacă l-ai ascuns sub șapcă sau sub pălărie, dacă ți-ai dorit vreodată să fie altfel, dacă l-ai pierdut, dacă nu l-ai avut niciodată... toate aceste amintiri te rog să le exprimi sub forma unor pasaje din lucrări cunoscute pe care le-ai cântat de-a lungul vieții, sau pe care doar le-ai ascultat. Nu trebuie să fie lungi, doar câteva secunde, fulgurații ale memoriei, care să evoce diferite etape ale existenței, așa cum ți le inspiră amintirile pe care tocmai le-ai stârnit privind-te. Poți folosi vocea, un instrument, percuții, propriul corp pentru a scoate sunete, important e ca ele să ți fie relevante. Toată această secțiune poate dura de la unul la câteva minute, nu multe. Poți să treci dintr-o muzică în alta, să le suprapui sau să faci pauze între frânturile sonore, așa cum îți umblă gândurile prin cap. Dinamica acestei secțiuni trebuie să se încadreze între **ppp** și **p**, pentru că este un moment al evocărilor, al trecutului mai îndepărtat sau mai apropiat, al lucrurilor deja petrecute și lăsate în urmă.

De la ea, am primit o partitură-oglinadă, sau care are nevoie de o oglindă. „**Insert mirror here**” incită la o practică de autoexplorare sonoră imaginară, pe care autoarea o ghidează prin indicațiile sale.

Compozitoarea **Mihaela Vosganian**, prin partitura grafic-frecvențială „**Către Planeta mea nenumită**”, invită practicantul la experiența unui *spectacol imaginar în 5 scene pentru o călătorie astrală*. Desenele inspirate ale Karlei-Maria Broșteanu reprezintă principalul atractor și stimul al imaginației conduse de autoarea conceptului prin texte-ghid. Aspectul partiturii ne duce cu gândul la cărțile cu benzi desenate străbătute de forme de undă ce solicită imaginarul sonor, aducând prin această variantă de prezentare, un impact de originalitate în contextul lucrărilor prezentului volum. Propunerea Mihaelei Vosganian se situează pe linia preocupărilor sale către meditația activă, explorările spirituale imaginare, visarea lucidă, reprezentând și o inițiere în practica călătoriilor astrale.

Între notație, natație, meditație și rotație, „**riotație**” lui **Gabriel Mălăncioiu** propune practicantului, muzicalizarea cursului unui râu de munte, a cărui albie abruptă modelează undele sonore, dinamica lor în timpul apropierii și depărtării de subiect.

Partitura are așadar un loc de practică indicat și un timp al zilei (dimineața devreme). Scara sonoră descendentă prezentă în partitură se va acorda astfel cu coborârea în zi, cu ancorarea într-o fundamentală a modului ales pentru această cântare tăcută.

lui Octavian Nemescu, cu ocazia aniversării a 80 de ani

riotație

- meditație asupra unduielii timpului -
se practică pe albia abruptă a unui râu de munte

Gabriel Mălăncioiu

dimineața devreme
strofa se focalizează asupra unui firicel de apă ce se aude-n depărtare. strofa de apă dau naștere unui sunet proaspăt, ce imită vala
unda sonoră crește în intensitate, devine un vârtaj aglomerat, apoi se pierde-ntr-o spirală ce urcă în necunoscut. pierde-te în tăcere!

acum, în liniște, fără repere, ce ești tu?

1 min.

Sabina Ulubeanu își combină abilitățile sale de compozitoare și artist fotograf pentru a crea o partitură imaginară polistilistică, postmodernă cu titlul "**Muzica imaginară a muntelui**". În călătoria pe un munte, urcușul, modificările peisajului aduc imaginației practicantului schimbări de stil ale unor muzici recuperate din memoria sa culturală. Muzica este partenerul de drum al celui ce se încumetă în aventura explorării unui munte de la bază până în vârf, trecând prin sonorități techno, gregoriene, prin chansonete, construcții

baroce și structuri serial-dodecafonice. Aceste schimbări de stil, sunt ghidate de autoare printr-un text însoțitor al fotografiilor care se adresează deopotrivă muzicienilor și melomanilor, având un limbaj relaxat care îl încurajează pe cel ce dorește să testeze această experiență, să nu se sperie de termenii muzicali integrați. Cu alte cuvinte, partitura este un produs hibrid cu o tentă paradoxală pe care aș numi-o "cool academicism."

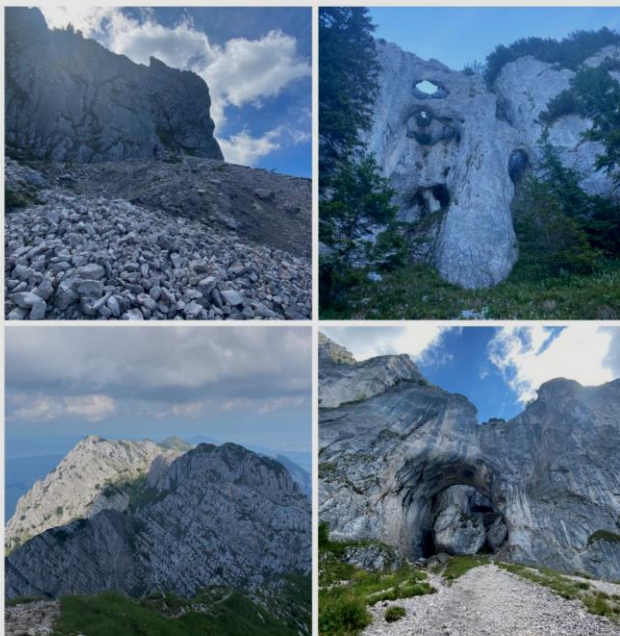
Numai că aerul devine din ce în ce mai greu. În jur e mai multă piatră. Rămâne câte un singur sunet. Barocul se rarefiază.

La ce instrument cânti? Urmează un solo. Dar nu oricum, ci dodecafonic.

Te vei inspira din griurile de la peste 2000 de metri. Seriele de 12 sunete le împarți în 3. Apoi le combini.

Ia ca reper stâncile de mai jos. Nu te feri de duritate.

Fă seria așa cum vrei, dar mi bemol trebuie să fie al 7-lea sunet.

Compozitorul **Darie Nemeș Bota** completează colecția de partituri de muzică imaginară cu o „**Scoică urbană**” ce propune o experiență sonoră polifonică. Iată că un alt palier al muzicii este practicat prin această propunere - cel sintactic.

Partitura provoacă practicantul la a-și imagina un "sunet lăuntric (INTERIOR) ce apare inițial în registrul grav, în zona picioarelor, urcând treptat prin corp și ajungând până în registrul supra-acut imaginat în vârful capului, ca un „*ton personal* care necesită un efort de concentrare din partea subiectului”, în contextul în care acesta percepe din exterior alte două planuri (un ambient urban și o modificare a acestuia printr-un obiect rezonator ținut în mână și mișcat pe un traseu circular deschis în dreptul urechii). Cele 3 planuri coexistă așadar, solicitându-i practicantului o audiție "în spațiu" și o

contribuție imaginară parțială ca un fel de sunet fundamental al propriul corp ce coabitează cu ambientul înconjurător zgomotos și cu modificările acestuia.

Practica acestei "polifonii" aduce și o dimensiune performativă experienței (prin plasarea subiectului în spațiul urban, cu o conservă sau pahar de carton în mână, efectuând mișcări spiralice în jurul urechii).

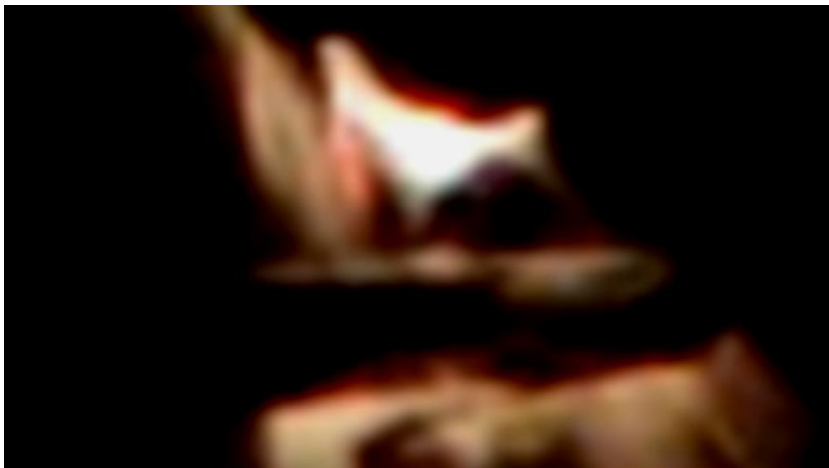
Sorin Lerescu se adresează prin variantele partiturii sale „**Orizontul serii**”, deopotrivă non-muzicienilor și muzicienilor, cele două opțiuni neexcluzându-se neapărat una pe cealaltă. Puterea generatoare de muzică imaginară a unei imagini se concretizează în diferite versiuni timbrale ce aduc împreună cerul și pământul, două extreme care se completează și își oferă sens una alteia.

Varianta I

*De privit și ascultat cu gândul la o melodie continuă în registrul acut
(Cerul)
și la șoapte și sunete în registrul grav
(Pământul)*

Constantin Basica surprinde sau deja nu ne mai surprinde prin binecunoscuta sa creativitate, în partitura "**Opt vederi cu mostre de muzică imaginară**", o serie de 8 cărți poștale ce conțin pe față o imagine iar pe spate, ghidajul autorului.

Privește îndelung imaginea de pe verso.

Imaginea reprezintă un cadru video mărit de 33 de ori, ce provine dintr-un clip filmat de compozitorul Constantin Basica în subsolul blocului din București, în care a crescut. El își imaginează o muzică inspirată de acest clip, ce este produsă de un cvartet de porumbel. Sunetele păsărilor sunt redată prin boxe plasate în formă de X chiar în locul filmat. Muzica este misterioasă, într-o nuanță înceată. Tu nu o poți auzi, încă, pentru că este în imaginația lui. Acum transformă-te într-o entitate microscopică și pregătește-te pentru teleportare exact la încrucișarea celor patru valuri sonore ale boxelor. Vei fi acolo pentru 0,033 secunde (durata cadrului video), timp în care ți se va întâmpări în memoria imaginației o fracțiune din acea muzică. Ești gata?

Teleportează-te... și ești înapoi.

Păstrează această mostră de muzică imaginară ca un mic cadou trimis de:

Imaginile sunt cadre video mărite de 33 de ori din clipuri filmate de autor. Practica sugerată de compozitor ne poartă într-un teritoriu SF, în care spațiul și timpul își pierd coordonatele umane. Practicantul este invitat să se mute în

imaginația autorului, să o acceseze prin transformare într-o entitate microscopică care se teleportează în interiorul spațiului sonor descris în spirit suprarealist, ca pe o ficțiune reală (combinând elemente imposibil sau foarte greu de alăturat în spațiul fizic). Aici va experimenta pentru 0,033 de secunde (durata cadrului video) o informație muzicală ce se întipărește în memoria propriei imaginații, pe care o aduce apoi cu sine în timpul și în spațiul real. O idee excepțională ce poate fi concretizată în realizarea de vederi de trimis prin poștă celor doritori a primi un obiect artistic generator de experiențe muzicale lăuntrice de tip fantastic.

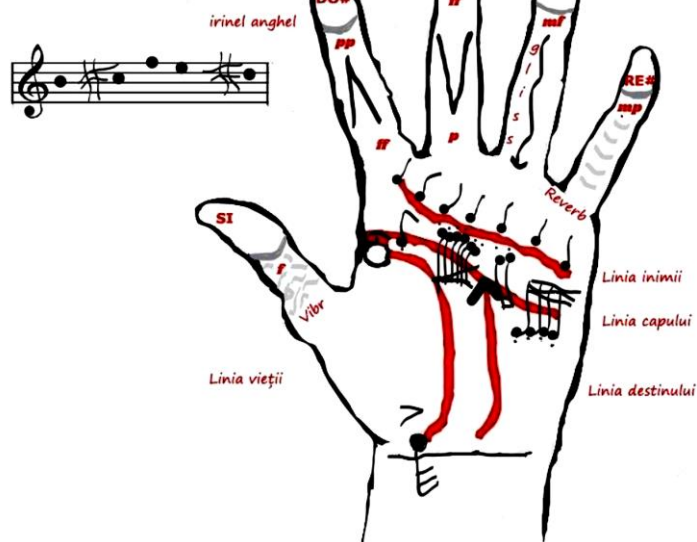
În ceea ce mă privește, în ultimii 10 ani, am renunțat la partituri muzicale "clasice", tradiționale. Acum 4 ani chiar mi-am rupt manuscrisele într-o acțiune aproape ritualică pe treptele Muzeului Enescu. În concordanță cu noile mele aspirații interdisciplinare, am făcut loc unor partituri conceptuale (de arătat altora sau de ne-arătat - adică pentru uz propriu).

Conceptul unei muzici, unui concert, unui spectacol sau performance, unui festival, pentru mine este foarte important. Uneori, mă fascinează mai mult decât realizarea, decât materializarea lui. Partiturile mele conceptuale au avut însă mereu menirea / rostul de a fi puse în practică. Pe mine mă ajută să îmi structurez și motivez creația artistică iar pe partenerii mei, să înțeleagă ce vreau de la ei. Consider ideile, sugestiile inteligente, ca puternice declanșatoare de creativitate și deși țin mereu în mână (destul de strâns) cursul lucrurilor într-un proiect de al meu, îmi place să las din când în când ușa deschisă și întâmplării, ori creativității celorlalți. Așadar, o partitură de muzică imaginară nu este prea departe de prima etapă, cea pregătitoare a creațiilor mele. De multe ori m-am gândit că, la un moment dat, în acest proces, imaginându-mi tot ce vreau să se întâmple și să se audă, aș putea fi mulțumită doar cu acest stadiu. Din acest punct de vedere, mă apropii de ceea ce ne-a comunicat Corneliu Dan Georgescu, de acel ideal a cărui putere, frumusețe, stă tocmai în neatingerea lui, în nematerializare.

Prima mea propunere artistică din cadrul proiectului *Redescoperind muzica imaginară* s-a îndreptat către partitura-corp sau corpul-partitură, ceea ce impune o dublă practică - imobilă (contemplativă) și mobilă (activă).

muzica din palmă

practici de chiromanție sonoră

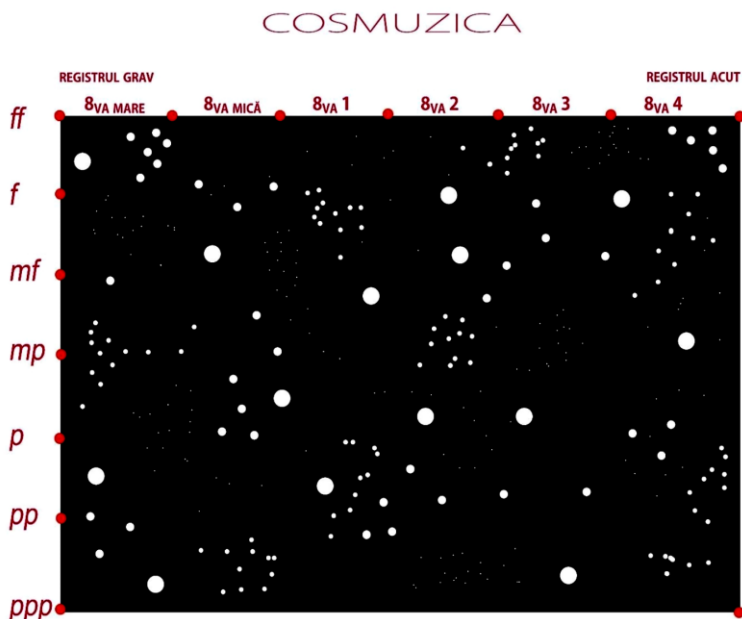

Pentru a-mi face mesajul înțeles, am adăugat partiturii o practică proprie a ceea ce am numit „**Muzica din palmă. Practici de chiromanție sonoră**”:

<https://www.youtube.com/watch?v=vwy8ZxNMR94&t=4s>

Ca și în performance art, video-ul demonstrativ nu are pretenții de film artistic, nu conține cosmetizări ale acțiunii expuse. Este doar un ghidaj tăcut prin exemplificare proprie. Așa lucrez și cu partenerii mei: le arăt ceva, dar nu mă aștept ca ei să copieze ceea ce am făcut ci să înțeleagă ce vreau / văd / aud.

Întâlnindu-mă în derularea acestui proiect și cu probleme semnalate de dificultate a practicării acestei muzici de către ne-muzicieni care își doresc să o facă, mi-am pus problema conceperii unor exerciții pregătitoare, de educare a auzului interior și ghidare a imaginației sonore. De aceea, am gândit un astfel de exercițiu, care se numește „Cosmuzica” - sub forma unei partituri - hartă cosmică - claviatură.

Poate că peste niște zeci (sau sute) de ani, toată populația globului va practica muzica imaginară, așa cum oamenii se duc azi în sălile de concert să asculte muzică clasică. Nu știm. Lucrurile acestea se așează în timp în practică. Mai întâi, ele trebuie bine înțelese, integrate, asimilate și apoi acceptate (sau nu).

SUMMARY

Irinel Anghel

Unearthing Imaginary Music Testimony for the Future

This is the starting point of the project *Unearthing Imaginary Music*, carried out by Asociația Jumătatea Plină, now, in the summer of 2020, a year of great crisis, an unexpected crisis caused by the emergence and spread of the coronavirus (Covid-19), in which our priorities and means of communication have been changing. In which our personal life is changing, perhaps determining, in the future, substantial changes in our collective existence. In this context, the performing arts are gravely affected, as physical distancing forces us either to withdraw and await return to normality, or to find new artforms and new means of transmitting. We recalled in this context the proposal composer Octavian Nemescu made in the '70s of the past century – that of opening towards imaginary music.

It greatly interested me to launch the challenge of conceiving imaginary music scores to other academic ally trained composers (Corneliu Dan Georgescu, Diana Rotaru, Maia Ciobanu, Diana Gheorghiu, Sabina Ulubeanu, Gabriel Mălăncioiu, Darie Nemeș Bota, Mihaela Vosganian, Sorin Lerescu, Constantin Basica) and to myself, in order to see how each "pours" their own substance, ingrained by their aesthetic direction, style and visions, in this new manner of musical communication. The scores have been gathered in this collection dedicated to Octavian Nemescu, bearing the (historical?) marks of the year 2020.

https://www.academia.edu/43895602/Redescoperind_muzica_imaginara